

VERZAMELDE GEDICHTEN
1941-1988

RIK HUYS
VERZAMELDE
GEDICHTEN
1941-1988

B&L

INHOUD

7	WOORD VOORAF
11	VERANTWOORDING
15	PRELUDIUM [1941]
23	GEBOORTE [1941]
35	ULTIEM BILAN [1975]
67	IN PARADISUM [1977]
85	SOSTENUTO CON ESPRESSIONE [1985]

INHOUD

97	DE STIJL VAN DE GEVELS [1986]
131	SPOREN VAN LICHTVOETIGE VERZEN [1986]
171	TOCH OOK WAT YOGA GEDICHTEN AAN M. DE ONGEPLANDE REIS [1988]
205	OP DE WEG NAAR HET NIEMANDSLAND [1988]
243	EMENDATIELIJST

WOORD VOORAF

Johan Huys

*Die belofte – namelijk dat achter het triviale
alledaagse leven een wereld vol waardevollere
en authentiekere mogelijkheden ligt –
is het kloppende hart van elke
romantische revolte.*

— Philipp Blom

Hendrik ‘Rik’ Huys (1913–1989) was de oudste zoon van Modest Huys (1874–1932), de luministische schilder van Leielandschappen en dorpstaferelen. Mijn vader bracht zijn jeugd dus door te midden van echte en uitgebeelde natuur. Dat die natuur later overvloedig aanwezig zou zijn in zijn poëzie hoeft dan ook niet te verbazen.

Mijn vader was muzikaal begaafd, speelde niet on aardig piano en wou eigenlijk dirigent worden. Samen met de klaviermuziek van Robert Schumann, behoorden Schuberts liedcycli *Die schöne Müllerin* en *Winterreise*, op de gedichten van Wilhelm Müller, tot zijn geprefereerde muziek. Zijn vader echter, die ironisch genoeg zelf kunstschilder was, vond het kunstenaarsbestaan te riskant en besliste dat zijn zoon een diploma moest halen dat uitzicht bood op een vaste betrekking. Bijgevolg toog Rik Huys na zijn collegetijd in Oudenaarde naar de Gentse normaalschool. Hij werd regent Germaanse talen en gaf in

verschillende middelbare scholen in Lokeren en Waregem lessen Nederlands, Engels en Duits, tot zijn pensioengerechtigde leeftijd.

Achilles Mussche, zijn leraar en mentor tijdens zijn normaalschoolstudies, stimuleerde hem al vroeg om zijn dichterschap te ontwikkelen, dat in 1941 begon met de publicatie van de bundel *Preludium*. Een romantisch, zelfstandig preludium was dat, niet gevolgd door een fuga, maar door de ‘geboorte’ van nieuw leven vol ‘waardevolle en authentieke mogelijkheden’. Van jongs af aan was mijn vader een gepassioneerd lezer van vooral Duitse romantici. Hij verslond zowat alle poëzie van Goethe, Schiller, Heine, Herder en Eichendorff. Zijn poëtisch idool evenwel was Rainer Maria Rilke. Van en over Rilke heeft hij werkelijk alles gelezen.

Na een lange pauze ten gevolge van ‘het triviale alledaagse leven’ – lesvoorbereidingen, het verbeteren van huistaken, de zorg voor zijn zenuwzieke vrouw en dies meer – komt, na het overlijden van mijn moeder, de poëtische inspiratie terug als een soort troostende, reddende engel. De reis wordt met hernieuwde moed en inzichten verdergezet. In dichtbundels zoals *In paradisum* (1977), *Sostenuto con Espressione* (1985) en *De stijl van de gevels* (1986) zijn de natuur en een milde melancholie nog steeds aanwezig, maar de beeldspraak wordt realistischer en eigentijds. In die periode breidde hij zijn onafgebroken lectuur uit met modernere auteurs zoals Herman de Coninck en

Hugo Claus. Ook las hij Nolens en Lodeizen, kon hartelijk lachen bij de lectuur van Bomans en Komrij, maar hoe dan ook, tot aan zijn dood zou Rilke de grootste en invloedrijkste voor hem blijven.

Voor mij is deze publicatie een eerbetoon aan iemand voor wie poëzie levensnoodzakelijk was. Aan iemand wiens persoonlijke uitdrukking van soms erg tegenstrijdige emoties toch getuigt van een universele poëtische kracht.

VERANTWOORDING

De uitgave van dit verzameld werk is gebaseerd op de originele typoscripten van Rik Huys, ons ter beschikking gesteld door zijn zoon Johan Huys. In deze uitgave leest u voor het eerst het oeuvre van de dichter gebundeld in één boek.

In deze uitgave werd getracht om zo weinig mogelijk af te wijken van de oorspronkelijke teksten en de taal van Rik Huys. Overduidelijke schrijf- en taalfouten werden echter wel gecorrigeerd. Wanneer het niet helemaal duidelijk was of een woord al dan niet gecorrigeerd diende te worden, of de dichter de 'fout' met opzet maakte, werd een afweging gemaakt op basis van de inhoud van het gedicht, de bundel waarin het verscheen en het algehele taalgebruik van Rik Huys. Alle wijzigingen ten opzichte van de typoscripten werden achter in dit boek opgenomen in een emendatielijst.

Zaken die niet werden gecorrigeerd zijn onder andere:

- tussen-n (bv. 'bessebladeren', 'kaarsevlammetje', 'koeiëdrekk', 'mezëei');
- woorden met een 'k' die vandaag met een 'c' worden geschreven (bv. 'insekten', 'respektabel', 'kliënten', 'ikonengelaat');
- oude spelling of woorden waarvoor de dichter consequent dezelfde schrijfwijze hanteerde (bv. 'teevee', 'amarilis', 'sanseviëria');
- woorden zonder tussen-s (bv. 'liefdelied');

VERANTWOORDING

- inconsequenties in tussen-e (bv. ‘eindloos’ en ‘roereleze’).

Voor de leesbaarheid werden, waar dat opportuun was, aangepast:

- toevoeging van spaties (bv. ‘grootopen’ werd ‘groot open’);
- verwijdering van spaties (bv. ‘on schuld’ werd ‘onschuld’);
- toevoeging van de eind-n (bv. ‘same’ werd ‘samen’);
- au-klank werd aangepast (bv. ‘louwe’ werd ‘lauwe’);
- eigennamen (bv. ‘Käthe Kolwich’ werd ‘Käthe Kollwitz’ en ‘Dejeuner sur L’herbe’ werd ‘Déjeuner sur l’herbe’).

We hopen dat deze publicatie de gedichten van Rik Huys nieuw leven kan inblazen. De gedichten die hij schreef gedurende de twintigste eeuw zijn niets minder dan een aanloop naar onze tijd. Tegelijkertijd vatten ze de gevoelens en verlangens die nog steeds in ons allen huizen. Laat zijn oeuvre een rustpunt vormen te midden van een haastig leven. In zijn eigen woorden:

*Toen was het dat een vreemde reis begon:
ver achter mist het andere klare land.*

PRELUDIUM

1941

KOELE MIDDAG

Een koele middag
huiverende bruid naar zon
vloeit als het heldere water
van een aalgladde bron.

De borden staan glimmend wit.
De glazen zijn rein.
Het fruit rondt in welbehagen
met een fluwelen schijn.

Drink diep een dronk
de luchten blauwen.
Het geluk vonkt
Over de tafel van ons vertrouwen.

KWATRIJNEN

Ik roei ver weg mijn boot.
Het wier drijft mee.
Plots is het leven bij en groot:
het lied van de zee.

*
**

Ik hoor de vreemde tonen van een luit
en waan me uit het leven weggedreven.
Maar keer en zie dan met één ruk terug:
de wereld: een dageraad van luister luid.

*
**

De grond is stil. De stappen zijn vergaan.
Ik volg geen spoor meer en wens te rusten
waar in de nacht geen nachtegale slaan
en zingen stilvalt aan saffieren kusten.

Er zijn volbloede dagen
rijp en bemind.
Er heerst een welbehagen
of men zich wedervindt.

*
**

Ik verdring niet wat me trouwvol rest:
iets vrouwelijks dat aan de randen huist
waaraan men zich beduizelt en zich lest
dat als een bosrand van veel vogels ruist

dat naar geen wijsheid luistert en vergloeit
dat koppig is om eervol mee te sterven
iets wat fluweel is maar als ijzer boeit
iets wat geen ding is maar de dingen erven.

I.

Gij zijt de bron.
Niet alleen omdat gij de oorsprong zijt
nog om een lafenis die overwelt
maar in uw diep
God klare beelden schiep
maar in uw mond
de groei geurt van de grond.

Gij ligt voor alles open
en geeft u gans aan het leven.
Zo het land dat in de zonne warmt
en duizend kiemen voedt
zo het hart dat alles omarmt
en weelderig ontspringen doet.

Gij zijt de bron.
Niet alleen omdat gij leven baart
maar in uw schoot
de rust ligt van de dood
maar tot u keert
wie het leven heeft bezeerd.

II.

Wie u begeert
als voor de winternacht een vuur
en voor de zonnebrand het koele uur
waarop hij tot zichzelf inkeert
kent die uw hart?

De kracht
waarin gij schuilen gaat
of die u vertedert
of om uw hoofd beschermen spant
vindt die uw hart?

Maar gij bemint.
Gij voelt uw man het vaste veld
waarop uw halmen zingen en uw aren ruisen
diepgolvend op de wind en breed.

Hij draagt het lot
gij draagt het leed.

TOCH OOK

WAT YOGA

ACHILLES MUSSCHE
TER NAGEDACHTENIS

BEZITTEN

Ontspannen op de rug gaan liggen
in het grazen bed der aarde.
Door wimpers turen naar de lucht
om niet van stelsels te duizelen.

Voel je de aarde gistend warm
reis dan de weg naar het vertrouwde.

Zangen en kreten waaien in
vlakten moesson en zee verloren.
Kust- en woestijnzand: doek en pels.
Heuvel en glooiing: borst en leest
te strelen in de stilte van weemoed.
Adem van bomen en stromen: aromen
uit attische urnen en amforen

begeleiden op de avondlijke weg
het volle hart naar de kamerrust.

EEN BOOM TE BLIJVEN

Midden in de bosbrand en het metalen vuur
heerst een pijnlijke dreiging van
toeslaand gekraak en dreun-gedender.

Nu een boom te blijven
ruisend om zijn stam.

In het slinkend vogelreservaat
nog boom te blijven met de drang
die vogels in hun liederen bezingen:
behouds- en zwerversmelodieën
kringend om een oude stam.

Alleen of in het gezelschap van de laan
met de laatste jonge bladeren
te ruisen staan.

HANDEN

Je handen in rust overdenken:
pogen ze niet heimelijk te grijpen
te houden wat hun toch ontvalt.

Kan je hun trillen en verkrampen
bedwingen zich tot een vuist te ballen.

Kunnen ze blijvend bestrelen
steen als fluweel vermoeide hoofden
de droge rimpels op een lief gelaat
en bovenal de wonde van een kind.

Bewegen je handen naar de ander
open en breed dat hij ze vindt
om samen met hem het leven te warmen.

Handen ontknopen de dagen.

ONTMOETEN

Wie je nadert minzaam voelen
zonder zijn wezen af te tasten.
Hem weinig vragen maar luisteren
naar wat in hem wil spreken.

Het wordt het eeuwig kortverhaal.
Het jouwe volgt daarop misschien
vindt onverwacht een klankbord
met een zeldzame resonantie.

Een taal dan zonder omhaal
met diepe sleutelwoorden: durende
orgelpunten op sluitende akkoorden.

Het zwijgen wordt dan vol
doorzichtig als een glazen bol.